

Kriget

Peter Kropotkin

1901

Det skådespel, som Europa nu till dags erbjuder betraktaren, är sorgligt, men mycket lärorikt. På den ena sidan ett ständigt kommande och gående af diplomater och underhandlare, hvilkas antal förmerar sig hvar gång det börjar lukta krutrök i någon vrå af kontinenten. Man sluter förbund och upplöser sådana, man handlar och vandlar, man bortschackrar människoboskapskapen för att därigenom tillförsäkra sig bundsförvandter. "Så och så många hufvuden garanterar vårt hus åt eder, så och så många hektar jord för edra härar, så och så höga transportkostnader för att genomföra eder vilja." Och härunder vinner i flesta fall den som är mäst skicklig att bedraga den andre på marknaden. Dylikt kallar man på vår politiska jargon "diplomati".

På den andra sidan oupphörliga rustningar. Ingen dag förgår, som ej bringar oss underrättelser om nya skatter.

På politikens och journalistikens område finnes det intet geschäft som är mera vinstbringande än patriotisk stortalighet och chauvinistisk upphetsning för frambringandet af internationelt hat. Inte ens ungdomen blir förskonad. Man indelar den i bataljoner, man uppfostrar den till hat mot preussarne, mot engelsmännen, mot italienarne och dresserar den till blind hörsamhet mot den regering, som för ögonblicket sitter vid rodret, sak samma om den är blåa, hvit eller svart. Vid tjuguet års ålder skall den unge mannen tjena fosterlandet; man lastar honom likt en mulåsna med patroner, proviant och redskap, sticker ett gevär i hans hand och undervisar honom hur han under trumpeternas klang skall marschera och med djurisk brutalitet mörda eller låta mörda sig utan att fråga: "Hvarför och för hvilket ändamål?" Om det än är arma hungrande människor, tyskar eller italienare, som stå mot honom, ja, kanske hans egna bröder, som nöden och eländet sammankedjat - trumpeterna smattra, de ropa på mord.

Det är summan af våra beherrskares och uppfostrares visdom. Detta är det ideal som de vilja gifva oss och just under ett tidsskede, då de förtryckta i alla länder öfver gränserna räcka hvarandra händerna.

"I hafven ej velat socialisemn, välan, då skolen I hafva kriget, det trettioåriga, det femtioåriga kriget", sade Alexander Herzen efter 1848. Och vi hafva fått det; då kanonerna ett ögonblick förstummas i verlden, sker detta endast för att samlas till nya krafter, för att derefter med så mycket större häftighet kasta sig i striden. Under allt detta hotar det europeiska kriget - det allmänna handgemänget mellan folken - redan sedan tio år, utan att man vet hvarför man skall slåss, med hvem, mot hvem, af hvilka motiv eller i hvilket intresse.

Då man i forna dagar förde krig, så visste man åtminstone af hvilken anledning man lät döda sig. "Denne konung har förolämpat vår, låtom oss därför massakrera hans undersåter. Denne kejsare vill beröfva vår herrskare några provinser! Välan, låtom oss dö, på det att hans allra kristligaste majestät må behålla sitt land." Man slogs för rivaliteten mellan konungarne; det var säkerligen enfaldigt, och dessa konungar kunde för småsakers skull få tusentals män att gå i liden. Men hur kan det vara, att i våra dagar hela folk kasta sig öfver hvarandra föra tt ömsesidigt sönderslita hvarandra?

Konungarne spela i våra dagar ingen utslagsgifvande roll i krigsfrågorna.

Viktoria lägger de förolämpningar, hvarmed man i Frankrike öfverhopar henne, icke mycket på hjärtat och engelsmännen röra intet finger för att hämnas sitt kränkta majestät. Och man kan med visshet antaga att inom kort fransmän och engelsmän ej vilja våga blodiga hufvuden för herraväldet i Egypten. Det samma gäller om Orienten. Alexander af Ryssland⁽¹⁾, så autokratiskt sinnad, så eländig espot som han än är, sväljer lugnt alla de grofheter hvarmed en Andrassy eller Salisbury öfverhopa honom och hyser inte ett ögonblick en tanke på att lämna sitt gömställe i Gatschina, så länge icke kapitalisterna i Petersburg och fabrikanterna i Moskwa uppfordra honom att sätta sina arméer i rörelse.

Det är i Ryssland som i England, i Tyskland som i Frankrike: man slåss icke mer för konungarnes nöje, man slåss för räntornas helighet, för förmeringen af en Rothschilds, en Schneiders, en Anzins rikedomar, man slåss för att göda börsens och industriens baroner.

I stället för rivaliteten mellan konungarne har trädtt kapplöpningen mellan bourgeoisbolagen.

⁽¹⁾ Detta skrefs innan Alexander III aflidit. Öfvers. ann.

Dock talar man ännu om striden om det politiska öfverherraväldet. Men låtom oss analysera detta metafysiska begrepp. Betrakta vi t. ex. det sätt hvarpå Tyskland manifesterar sin politiska öfvervigt, skola vi snart komma att erkänna, att det handlar om ingenting annat än den ekonomiska öfvervigten på världsmarknaden. Det är icke det militära herraväldet, som Tyskland, Frankrike, Ryssland, England eller Österrike söka att erhålla, målet för deras täflan är beherrskandet af världsmarknaden. Det är rätten att påtvinga sina grannar sina varor och sin tulltariff, rätten att utplundra de folk, som ännu äro efterblifna i industrielt hänseende, privilegiet att skaffa landen järnvägar och handelsvägar, som ej bringa invånarne någon nytta, men som förhjälpa grundarne till herraväldet öfver marknaden; rätten ändtligen, att då och då frånrycka en granne en hamn - för att göra sin handel aktivare - eller en provins för att skaffa sig en ny afsättningsort för sina produkter.

När vi nu till dags bekriga hvarandra, så sker det för att garantera finanskungarne herraväldet på börsen, åt aktionärerna grufvorna och järnvägarne, åt dem alla förstorade räntor på några millioner francs. Det är blott skada, att vi besitta så ringa konsekvens, ty vi borde icke längre i våra fanor bära bilderna af roffoglarne från gångna tider, utan i stället smycka dem med en gyllene kalf, likasom vi i vårt vapen böra insätta en säck med guldkronor. Vore vi konsekventa, skulle våra regementen ej längre bära namn efter mer eller mindre blodtörstiga furstar, vi skulle i stället benämna den efter furstarne inom industrien och på börsen. Tredje Schneider-regementet, tionde Anzin-regementet, tjugonde Rothschild-regementet, det vore det riktiga. Man visste då åtminstone, för hvem man måste föra sig till slagtbänken.

Att förvärfva sig nya marknader, att påtvinga andra sina varor - om de äro goda eller dåliga spela en underordnad roll - det är grundvalen för vår nuvarande europeiska och kontinentala politik, det är den sanna orsaken till kriget i det nittonde århundradet.

I det förflutna århundradet var det England, som första gången införde storindustrien som utbytningsform. Detta land jagade sina proletärer till städerna, använde deras arbetskraft i de fullkomnade industrigrenarne och månghundradubblade därigenom produktionen. Men dessa varor, som man upphopade i magasinerna, voro icke bestämda för de barfotingar, som tillverkat dem. Jemt och nätt aflönade så pass, att de med stort bekymmer kunde draga sig fram, hur kunde de tänka på, att köpa det ylle- eller bomullstyg, som de hade väft? De engelska fartygen genomkorsade oceanen, säkra på att icke finna några konkurrenter. De sökte afnämare för sina varor på den europeiska kontinenten, i Asien, Amerika och Australien. Eländet, det svarta eländet, herrskade i städerna, men fabrikanter och grosshandlare vunno oerhörda rikedomar i en handvändning. De från utlandet förvärfvade rikedomarne upphopade sig i händerna på ett litet fåtal och ekonomerna på kontinenten, hänfödda häröfver, uppfordrade sina landsmän att följa engelsmännens exempel.

Reden i slutet af 18:de århundradet började i Frankrike samma utvecklingsprocess: äfven der uppstod en storindustri. Revolutionen, som öfverflyttade makten i andra händer och dref de hungriga och barfotade landt- arbetarne till städerna och riktade bourgeoisien, gaf därigenom den ekonomiska utvecklingen en kraftig impuls. Den engelska bourgeoisien, af dessa sakförhållanden vida mer berörd än af alla republikanska proklamationer och allt i Paris utgjutet blod, förklarade - understödd af aristokratien - krig på knifven mot den franska bourgeoisien, som hotade att förhindra införandet af engelska varor på den europeiska kontinenten.

Man känner slutet på kriget. Frankrike led, nederlag, men det hade eröfrat sin plats på världsmarknaden. Den franska och engelska bourgeoisien slöto för en kort tid förbund, erkännande hvarandra som systrar.

Men Frankrike öfverskred snart gränsen. I sin utbytningslusta ville det för sin räkning beslaglägga alla marknader, utan att akta på de industriella framsteg, som visade sig i öster och vester och uppstod i nya länder. Den franska bourgeoisien sökte allt mera utvidga kretsen af sina skattpligtiga. I sexton år fördrog hon den tredje Napoleons fot på sin nacke, utan att knota, alltid hoppandes, att denne usurpator skulle kunna påtvinga Europa sina ekonomiska lagar. Han fick falla den dag, då det visade sig, att han ej var vuxen denna uppgift.

En ny nation trädde fram på kampplatsen: i Tyskland fullbordades den ekonomiska utvecklingen på samma sätt. Äfven här utblottades landsbygden på folk och de hungrande proletärerna packades samman i städerna, hvilkas befolkningsnumerär på få år fördubblades. Äfven i Tyskland tog storproduktionen sin början. En väldig industri med en komplicerad och tänkbarast fullkomliga verktygsapparat, understödd af en med fulla händer

utströdd teknisk och vetenskaplig bildning, trädde i dagen. Man upphopade produkter, men de voro ej bestämda för arbetarne, som skapat dem, nej, de tjenade till att rikta entreprenörerna. Kapitalen samlade sig, man sökte användning för dem i Asien, i Afrika, i Turkiet eller i Ryssland. Berlinerbörsen rivaliserade med börsen i Paris och sökte beherska densamma.

I skötet af den tyska bourgeoisien uppstod nu en önskan: förening af de tyska staterna under hvilken som helst flagga, vore det än Preussens, förening, för att därigenom profitera på den sålunda vunna makten, för att påtvinga sina grannar tyska produkter och tariffer, för att eröfra sig en hamn vid Östersjön eller Adriatiska hafvet. Förening för att bryta den militära makten hos Frankrike, som sedan tjugo år sökte påtvinga Europa sina ekonomiska lagar, förening för att i en framtid kunna diktera sina handelsfördrag med Frankrike.

Kriget 1870 var konsekvensen af detta. Frankrike beherskar icke längre marknaden, det är Tyskland som nu söker att beherska densamma. Men äfven detta land, hänfördt af girighet och profitbegär, söker fortfarande utvidga området för sin utbytning, utan att taga någon hänsyn till de kriser, den osäkerhet och det elände, som underminera det ekonomiska fundamentet. Afrikas kuster, Koreas skördar, Polens slätter, Rysslands stepper, Ungerns pusstas och Bulgariens rosenbetäckta dalar, alla uppväcka de lystnad hos den tyska bourgeoisin. Hvar gång den tyske köpmannen genomreser dessa föga kultiverade trakter, när han påträffar städer med outvecklad industri eller öfverskrider en flod, hvars kraft ej blifvit använd, blöder hans hjärta vid denna anblick. Hans inbillning förespeglar honom de guldhögar, hvilka han skulle kunna afvinna dessa döda rikedomar, när inbyggarna låtit tvinga sig in under hans kapitalok, och han svär att en dag införa "civilisationen" - d. v. s. utbytningen - i Orienten. Och i denna förhoppning försöker han att införa sina varor och järnvägar i Italien, Österrike och Ryssland. Men dessa land emancipera sig snart från den ekonomiska afhängighet, som fjättrar dem vid deras grannar. De träda in i de industriella staternas led och dessa länders unga bourgeoisier söker rikta sig på samma sätt som de andras genom att exportera sina produkter till andra länder. Italien och Ryssland hafva på några få år gjort oerhörda framsteg på det industriella området och då dess bönder, nedtryckta i det djupaste elände, icke äro i stånd att köpa industriens produkter, söka de ryska, österrikiska och italienska fabrikanterna att skaffa sig andra afsättningsområden. De vända sig mot Asien och Afrika, då Europas marknader redan äro beslagtagna af andra och en dag skola de råka i strid med sina öfriga konkurrenser, om ingen öfverenskommelse om fördelningen af bytet kan uppnås.

Hvilket förbund, hvilken allians kan ha någon lång varaktighet i en tid, som så omisskänligt bär industrikonungarnes stämpel? Alliansen mellan Tyskland och Ryssland är intet annat än en formsak. Alexander och Wilhelm må omfamna hvarandra så mycket de vilja, Rysslands nyfödda bourgeoisier afskyr sin tyska rival af fullaste hjärta. Den senare betalar naturligtvis med samma mynt. Man erinre sig blott det skri af förbittring, som hördes i den tyska prässen, då Ryssland höjde sin införseltull med en tredjedel. Kriget mot Ryssland, säger den tyska bourgeoisien, skall af folket hälsas med större fröjd än kriget 1870!

Men vidare! Den famösa alliansen mellan Tyskland och Österrike är icke den skrifven med sabeln, hotar icke tullfrågan att ånyo upptända ovänskapen mellan bourgeoisien i båda dessa länder? Och de båda förenade nationerna Österrike-Ungern, stå de ej på den punkten, att de vilja förklara hvarandra ett ömsesidigt tullkrig? Och så snart det är fråga om utbytningen af de sydslaviska länderna, stå de båda nationernas intressen diametralt motsatta hvarandra. Och Frankrike själft, är det icke splittradt, så snart tullfrågan kommer i betraktande?

Ja, det är sant! I hafven icke velat socialismen, därför måsten I hafva kriget. I skolen hafva det i 30 år, om icke revolutionen snart gör en ända på en situation, som är lika absurd som ovärdig. Skiljedomstolar för återställandet af jämvikten, förminskning af de stående härarne, afväpning o. s. v., de äro sköna drömmar utan den ringaste praktiska betydelse. Blott genom revolutionen, då arbetsinstrumenten, maskinerna, råmaterialerna och hela den sociala rikedommen samt och synnerligen kommer att ligga i händerna på den producerande klassen; revolutionen, som organiserar hela produktionen på ett sådant sätt, att arbetarne ej längre äro afstängda från produkterna, kan göra ett slut på kriget.

En hvar arbetar för alla och alla för en hvar. Det är den enda garantien för att freden skall bli återställd i folkens sköte, denna fred, så trängande begärd, men som genom utbytarne, de nuvarande innehafvarne af de sociala rikedomarne, hittills blifvit förhindrad.

Det Anarkistiska Biblioteket

Peter Kropotkin
Kriget
1901

Tidningen Brand #12 1901. Ursprungligen publicerad i Paroles d'un Revolté.

sv.anarchistlibraries.net